

INDEPENDENȚA NAȚIONALĂ — PERMANENȚA A ISTORIEI ROMÂNIEI — REFLECTATA ÎN PROGRAMUL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Prof. dr. FLORIAN GEORGESCU
directorul Muzeului de Istorie al R.S.R.

Este un adevăr — cu valoare de axiomă — faptul că ampla retrospectivă istorică cuprinsă în Programul Partidului Comunist Român, adoptat de Congresul al XI-lea la partidului, a constituit un stimulent fără precedent în acțiunea de reconstituire a trecutului nostru, pentru toți cei angajați în opera de evocare a drumului multimilenar parcurs de societatea omenească de pe teritoriul României, din timpurile cele mai îndepărtate pînă azi. Niciind istoricii noștri nu au avut la îndemînă un îndreptar teoretic de o asemenea valoare ; niciodată — așa ca acum — cercetătorii trecutului patriei nu au beneficiat de puțința de a reconsidera, cu maximă rigurozitate — în lumina unor teze clare și precise — momentele de seamă care au jalonat ascensiunea prin veacuri a românilor. Spiritul marxist-leninist creator, care străbate paginile retrospectivei istorice din Programul Partidului, ideile fecunde pe care le promovează, analiza profundă efectuată, toate acestea constituie acum temelia sigură pe care, neîndoielnic, istoriografia românească contemporană va face pași noi și rodnici pe calea afirmării sale în planul noii noastre spiritualități.

Din retrospectiva istorică realizată de Programul Partidului se reliefează, între multe altele, ca o latură fundamentală a procesului de dezvoltare a societății noastre de-a lungul timpului, lupta grea și necurmată pe care a trebuit să o ducă poporul român pentru independență, precum și faptul că această luptă s-a împletit permanent și condiționat cu eforturile depuse de înaintași pentru dobîndirea drepturilor și libertății pe plan social. Se scrie astfel în această cartă ideologică a mersului nostru înainte : „Întreaga istorie a poporului român se înfățișează ca istoria unor neconținute lupte de clasă, a bătăliilor purtate de masele populare pentru libertate și dreptate socială, pentru apărarea ființei naționale și neatîrnare, pentru progres și civilizație”¹. Rezultă din această formulare — remarcabilă prin acuratețe științifică și prin concizie — că lupta poporului român pentru independență este nu un fapt istoric izolat, produs al unei unice conjuncturi pe parcursul dezvoltării societății noastre, ci un *proces*, care s-a conturat, amplificat și a evoluat timp de vacuri, în condiții istorice specifice.

În adevăr, din timpuri străvechi, de cînd vastele teritorii carpatodanubiene-nord-balcanice erau populate de geto-daci, strămoșii direcți ai româ-

¹ Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, în Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român, București, Edit. Politică, 1975, p. 620.

ailor, și pînă în plin ev contemporan, locuitorii țării acesteia au trebuit neîncetat să-și apere pămînturile și ființa etnică, bunurile și civilizația. Armatele imperiului persan al lui Darius, oștile regatului macedonean, legiunile romane, mulțimile de populații migratoare, armatele regatelor maghiar și polon; apoi, și mai ales, forța militară impunătoare a celor trei imperii feudale vecine, iar, tîrziu, în epoca contemporană Ungaria horthystă și Germania lui Hitler au pus, veac după veac, la grea încercare existența poporului nostru, nesocotindu-i voința de a fi permanent în vatra strămoșească liber și stăpîn pe soarta sa.

Aspirația românilor pentru independență a crescut, s-a afirmat și s-a maturizat astfel ca produs al unei confruntări aspre a colectivității noastre etnice, naționale, cu tendințele expansioniste, cu unelirile de culise, cu încercările de dominație economică și politică ale claselor exploatoare, dominante dintr-o serie de state străine.

De pe pozițiile unei înalte principialități științifice, cu o pilduitoare respectare a adevărului definește Programul Partidului condițiile care au făcut ca lupta pentru independență să constituie o permanență a istoriei României: anume, numeroase și repetate încercări de cîmpire a vetrei noastre străvechi îndeosebi de către imperiile vecine. Aprofundînd teza aceasta, dezvoltînd-o, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta: „O caracteristică importantă a procesului de formare a statelor feudale românești și apoi a națiunii române, a statului nostru național unitar o constituie faptul că el a avut loc în condițiile vecinătății poporului român cu cele trei mari imperii ale vremii, începînd cu cel otoman, iar mai tîrziu cu imperiile țarist și habsburgic. Această împrejurare a făcut ca timp de peste 400 de ani poporul nostru să fie obiectul unei permanente politici de dominație străină, să îndure mari privațiuni, să ducă lupte grele pentru a-și apăra libertatea, neatîrnarea, propria ființă, pămîntul străbun“².

În lumina acestor teze cuprinse în Programul Partidului, dar mai ales în scrieri recente ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, apare, pentru întîia dată, puternic reliefată, împrejurarea că lupta noastră pentru independență se definește — prin amploarea, durata și formele în care s-a manifestat — ca un aspect cu totul specific nouă, propriu poporului român, deosebindu-i istoria de a multor popoare europene, apropiindu-i-o, în schimb, de a altora. Se dovedește profund înnoitoare, încărcată de semnificații politice, ideea consemnată de Programul Partidului, dezvoltată în lucrări recente ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, că în lupta sa pentru independență poporul român n-a afirmat niciodată idealuri naționaliste, manifestări cu caracter șovin, ci că, dimpotrivă, și-a dezvoltat, veac după veac, etica sa internaționalistă, prietenia față de alte naționalități și popoare, unindu-se cu ele pentru a-și vedea împlinite năzuințele. Se precizează astfel în Program că „...între poporul român și popoarele acestor imperii — îndeosebi poporul rus, popoarele din Balcani și din bazinul dunărean — între forțele progresiste din rîndul acestor popoare s-au dezvoltat relații de colaborare și ajutor reciproc în lupta pentru idealul libertății naționale și sociale...“³. De pe aceste poziții Programul Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în numeroase cuvîntări și scrieri ale sale, reliefează deopotrivă într-ajutorarea poporului român

² Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilaterale dezvoltate și al comunismului în România, București, 1976, p. 13.*

³ Programul P.C.R. ..., p. 620.

cu naționalitățile conlocuitoare, aportul acestora la cauza luptei pentru independență. „...Un adevăr istoric care nu poate fi în nici un fel contestat — preciza secretarul general al partidului — este faptul că aceste populații au luptat împreună cu populația băștinașă românească pentru a-și apăra libertățile, împotriva asupririi feudale, a cotropitorilor străini, pentru independență, pentru o viață liberă“⁴.

În spiritul acestor teze, în lumina lor se deschide, fără îndoială, un câmp larg de activitate pentru cercetarea istorică din patria noastră, care va trebui să adâncească mai mult ca pînă acum studiul relațiilor întreținute de poporul nostru cu alte popoare în lupta pentru independență, precum și pentru mai buna cunoaștere a tuturor momentelor în care naționalitățile conlocuitoare s-au aflat alături de români pentru apărarea gliei comune.

Abordînd — sintetic, dar în toate ipostazele sale — procesul luptei poporului român pentru păstrarea și apărarea ființei naționale, pentru independență. Programul Partidului definește, cu claritate și precizie, forțele motrice care au ținut sus stindardul acestei multisekulare bătălii. E consfințit astfel rolul viguros, decisiv pe care l-au avut permanent, în numeroasele și marile confruntări pentru dreptul la o existență liberă, independentă, clasele sociale purtătoare ale progresului de-a lungul istoriei României : țărănimea, în evul mediu, clasa muncitoare, în epocile modernă și contemporană.

„Țărănimea — se arată în Programul Partidului — a dus greul bătăliilor împotriva cotropitorilor străini, pentru unirea țărilor române, pentru cucerirea independenței de stat, pentru închegarea statului național unitar român“⁵. Într-o formulare îmbogățită, mai nuanțată, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta : „Multă vreme, de-a lungul milenarei existențe a poporului nostru, țărănimea a reprezentat cea mai importantă forță a progresului social, purtătoarea năzuințelor de neatîrnare și a sentimentului de demnitate națională. Ea alcătuia oastea vitează a lui Decebal — marele erou al dacilor — principala forță a armatei lui Mircea cel Bătrîn, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Tudor Vladimirescu, Avram Iancu ; ea a dus greul bătăliilor pentru unirea țărilor române, pentru cucerirea independenței, pentru închegarea statului național unitar român. Animată de o nețărmurită dragoste pentru glia strămoșească și de un înalt spirit de sacrificiu, țărănimea s-a ridicat în calea năvălitorilor și cotropitorilor, a apărut cu propriul ei sînge independența țării, însăși ființa națională a poporului“⁶. Aportul maselor țărănești la triumful luptei pentru neatîrnare a poporului nostru, în urmă cu un veac, e de asemenea elogiat de secretarul general al partidului : „...o adevărată epopee au scris cu sîngele lor țărani-ostași în războiul de independență din 1877, cucerind prin lupte grele — la Plevna, Grivița, Smîrdan, Rahova — dreptul la existență de sine stătătoare a națiunii noastre, impunînd în atenția lumii întregi voința poporului român de a fi singur stăpîn în propria-i țară“⁷.

În același spirit, Programul Partidului evidențiază rolul istoric al clasei muncitoare, faptul că aceasta a fost, de la apariția sa, întotdeauna prezentă în momentele hotărîtoare ale dezvoltării poporului român. Alături de miile de țărani, armata română aflată în războiul de independență a cuprins și

⁴ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 11, București, Edit. Politică, 1975, p. 693.

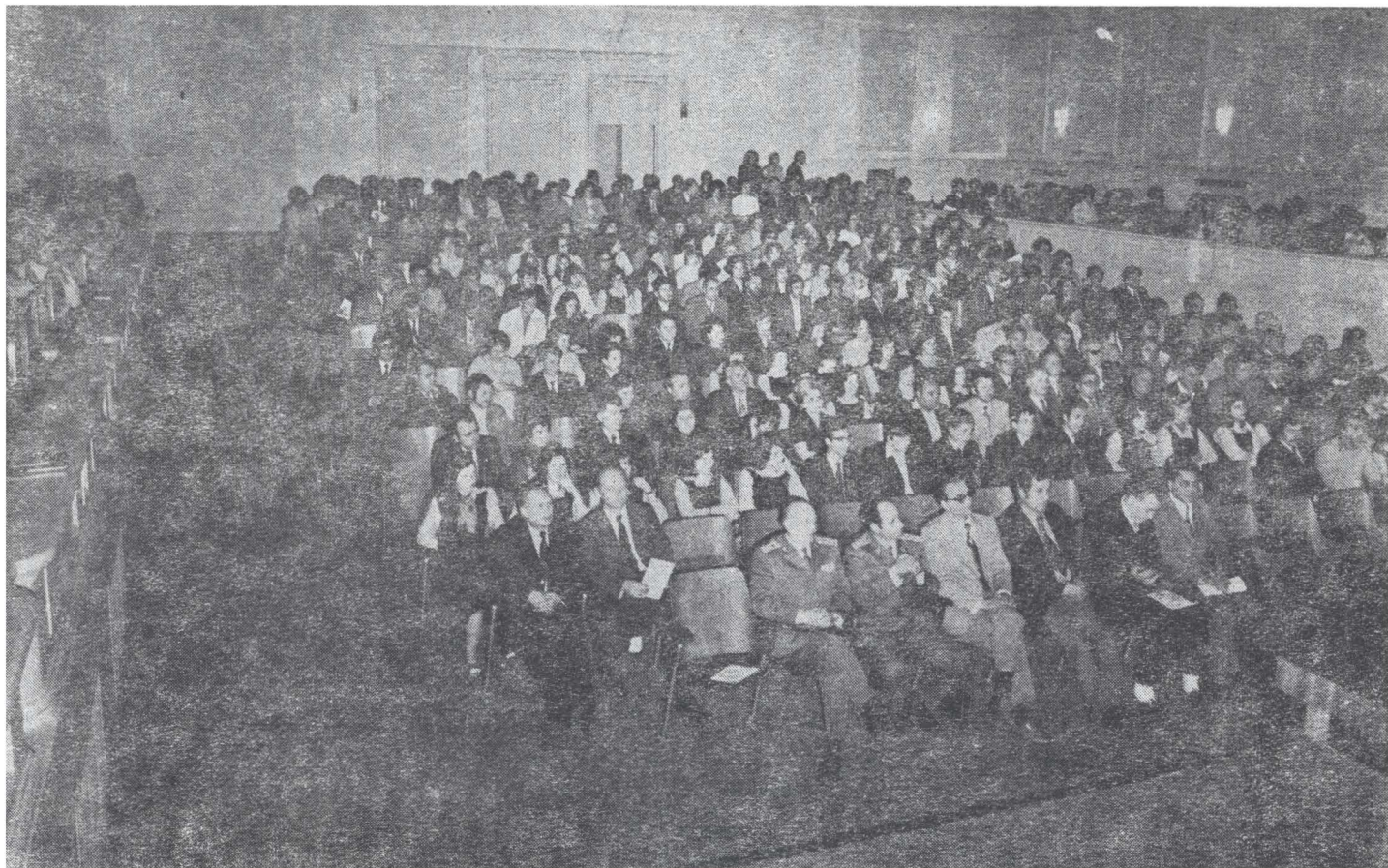
⁵ Programul P.C.R. ..., p. 621.

⁶ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste* ..., vol. 1, p. 277—278.

⁷ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Congresul consiliilor de conducere ale unităților agricole socialiste, al întregii țărâni*, în „Scînteta”, an. XLVI, nr. 10 781 din 19 aprilie 1977, p. 2.

Imagine din timpul lucrărilor ședinței plenare a Sesiunii.

vedere de ansamblu din Aula muzelui în timpul lucrărilor ședinței plenare a Sesiunii.

lucrători, muncitori îmbrăcați în haină militară, care au luptat cu aceeași abnegație, cu neînfricare. Proletariatul din țara noastră, socialiștii români s-au pronunțat cu fermitate și au acționat pentru unirea Transilvaniei cu România, pentru desărvșirea procesului de făurire a statului național unitar. Pe o treaptă superioară s-a ridicat lupta clasei noastre muncitoare, aportul ei la făurirea unei Români libere, cu adevărat independente, după apariția pe arena politică a țării a Partidului Comunist. Continuator al celor mai valoroase tradiții de luptă pentru libertate, dreptate și neatințare, afirmându-se în întreaga sa existență ca forță politică consecvent revoluționară, Partidul Comunist Român a mobilizat și condus proletariatul, întregul popor la lupta împotriva fascismului, s-a pronunțat cu hotărîre împotriva știrbirii integrității teritoriale și a suveranității naționale ; a inițiat, organizat și călăuzit înfăptuirea actului istoric din august 1944, care a deschis României calea pentru dobîndirea adevăratei libertăți și a adevăratei independențe de stat.

Definind, în lupta pentru afirmarea dreptului la o existență liberă și independentă a poporului român, rolul hotărîtor al țărănimii și al clasei muncitoare, Programul Partidului Comunist reliefează totodată — de pe pozițiile gîndirii materialismului dialectic și istoric — și aportul de seamă al atîtor și atîtor personalități afirmate ca atare tocmai prin felul în care s-au identificat cu aspirațiile maselor populare, prin modul în care au militat pentru înfăptuirea lor. Trecutul nostru multiseclar apare astfel aureolat de numele și faptele a numeroși eroi ai luptei pentru independență : Dromichaites și Oroles, conducători ai unor formațiuni prestatale geto-dace, care luptau pentru apărarea gliei lor în fața expansiunii regatului macedonean sau a bastarnilor : Burebista și Decebal, a căror energie unificatoare s-a subordonat luptei împotriva tendințelor expansioniste ale Imperiului roman ; conducătorii celor dintîi voievodate românești care-și apărau pămînturile împotriva oștirilor maghiare sau tătărăști ; ctitorii statelor feudale, Basarab și Bogdan ; apoi lungul șir al domnitorilor evului mediu, Petru Mușat și Vlaicu Vodă, Mircea cel Bătrîn și Vlad Țepeș, Iancu de Hunedoara, Ștefan cel Mare și Ion Vodă, Mihai Viteazul, Constantin Brîncoveanu, Dimitrie Cantemir și mulți alții — urmași de patrioții revoluționari pașoptiști și de eroii războiului pentru independență, dar deopotrivă de cei ai anilor 1916—1918 și de eroii războiului antihitlerist. Toți aceștia și-au înscris pe veci numele în cartea de aur a istoriei naționale, prin aspirațiile și lupta lor pentru păstrarea și apărarea gliei și ființei poporului român, pentru neatințare.

Evocînd lupta dusă veacuri de-a rîndul de poporul nostru pentru independență, Programul Partidului Comunist are și meritul de a fi reliefat modul în care ea a contribuit la conturarea unei fizionomii spirituale și etnice proprii poporului nostru. Referindu-se la „luptele împotriva dominației străine“, documentul precizează : „Această particularitate specifică și-a pus amprenta asupra întregii evoluții sociale a României, asupra felului de a fi și de a gîndi al poporului român...“⁸.

Importanța acestei teze din Programul Partidului, perspectiva pe care ea o deschide nu numai științei istorice, dar și altor discipline, care au ca obiect studiul profilului moral al poporului nostru, nu mai trebuie subliniate. Dar e neîndoielnic că știința românească e datoare să depună noi eforturi, să efectueze investigații suplimentare pentru a evidenția rădăcinile și condițiile

⁸ Programul P.C.R. ..., p. 620.

istorice în care s-au afirmat, au evoluat și s-au desăvârșit însușiri caracteristice românilor, cum sînt : setea de neatîrnare, sentimentul de neînfricare în luptă, dorința și capacitatea de întrajutorare colectivă în fața unor obstacole dificile, înțelepciunea în a discerne pe adevărații prieteni și pe adevărații dușmani, disponibilitățile neseceate, nealterate de omenie față de cei aflați în restriști și nevoi.

Pe fondul bogăției de idei, de precizări cu caracter profund stimulatoriu oferite cercetării istorice referitoare la lupta poporului român pentru independență, o definiție, pe cît de concisă pe atît de completă și de profundă, o dă Programul Partidului importanței și consecințelor pe care le-a avut actul istoric din anii 1877—1878, sărbătorit acum de întreaga noastră națiune. „Rezultat al luptei eroice a armatei române împotriva imperiului otoman, al voinței ferme de libertate și neatîrnare a poporului nostru, care și-a dovedit încă odată marea capacitate de luptă — se arată în document — dobîndirea independenței naționale a dat un nou și puternic imbold dezvoltării economice și sociale a țării, a exercitat o profundă înrîurire asupra întregii evoluții istorice a României pe drumul progresului social, a permis afirmarea tot mai viguroasă a poporului nostru ca națiune de sine stătătoare”⁹. Dezvoltînd și această teză a Programului Partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu a precizat, în primul rînd, caracterul obiectiv și imperios necesar al luptei românilor pentru cucerirea independenței, rezultat din gravele consecințe ale dominației străine asupra poporului nostru : „...o influență profund negativă asupra evoluției economico-sociale a țării a avut-o dominația străină de sute de ani, pe care a fost nevoit s-o suporte poporul român și care a secătuit avuția națională, a produs grele suferințe maselor largi muncitoare, a împiedicat dezvoltarea forțelor de producție, mersul înainte pe calea progresului social și economic”¹⁰. Iată de ce tovarășul Nicolae Ceaușescu a definit cîștigarea independenței în 1877 drept „moment epocal în istoria poporului nostru”, considerînd că „fără proclamarea independenței de stat, însăși ființa națională și dezvoltarea poporului român, a națiunii noastre nu ar fi fost posibile”¹¹.

În sfîrșit, în lumina tezelor cuprinse în Programul Partidului Comunist referitoare la lupta poporului nostru pentru apărarea ființei sale, pentru neatîrnare, este evident că istoriografia românească contemporană are și datoria de a sublinia în continuare, cu noi și noi argumente, contribuția adusă de țara noastră de-a lungul timpului prin lupta sa proprie, pentru idealurile sale, cauzei libertății și independenței, progresului și civilizației popoarelor din întreaga Europă.

Este într-adevăr un fapt, care nu poate nicicum fi pus la îndoială sau tăgăduit, că românii, apărîndu-și pămînturile strămoșești în fața atîtor primejdii, atîtor oști cotropitoare, au asigurat în același timp pacea și securitatea multor altor popoare de pe continentul nostru. Pe aceste temeuri putem afirma că dacă Occidentul a avut răgazul și liniștea de a înălța catedralele gotice și palatele renașterii, de a-și dezvolta civilizația, faptul s-a datorat într-o anume măsură și românilor moldoveni, munteni ori transilvăneni, care, cu armele în

⁹ *Ibidem*, p. 623.

¹⁰ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste ...*, vol. 8, p. 254.

¹¹ *Ibidem*, vol. 12, p. 556.

mîini, în multe și multe bătălii crîncene au barat calea oștilor otomane spre centrul Europei. Este contribuția poporului român adusă securității progresului și civilizației pe continent, prin lupta sa proprie pentru independență.

•

Asigurînd, prin bogăția și caracterul înnoitor al tezelor sale, un veritabil reviriment operei de reconstituire a trecutului nostru, retrospectiva istorică cuprinsă în Programul Partidului Comunist Român oferă, în același timp, o călăuză neprețuită și pentru activitatea științifică și cultural-educativă a muzeelor cu profil de istorie din țară. Iată pentru ce sarcini importante și stringente stau în fața acestor instituții, în acțiunea de evocare a dezvoltării multimilenare a societății pe teritoriul României și de difuzare a marilor adevăruri despre trecutul nostru în mase tot mai largi ale publicului vizitator.

Ilustrarea tuturor etapelor importante pe care le-a parcurs societatea românească din spațiul carpato-dunăreano-pontic, din cele mai vechi timpuri pînă în imediata contemporaneitate, discernarea problemelor și evenimentelor celor mai importante și pezentarea lor cu maximă exactitate în lumina adevărului, a faptelor, așa cum s-au petrecut ele, constituie astfel un obiectiv ce se cere împlinit de către toate muzeele noastre de istorie. Pentru aceasta, Programul Partidului oferă îndrumarul cel mai prețios. Sarcina muzeologilor — a cărei îndeplinire pretinde un înalt nivel de pregătire politico-ideologică și profesională — constă în depistarea și selectarea fondului de exponate cu cea mai mare forță probatorie pentru a materializa tezele Programului Partidului referitoare la istoria românilor.

O îndatorire de prim ordin a lucrărilor din muzee este și aceea de a îmbogăți conținutul de idei al expoziției permanente, încît lupta dusă veacuri de-a rîndul de poporul nostru pentru apărarea ființei sale, pentru independență să fie evocată ca un proces început încă pe timpul strămoșilor geto-daci și evoluînd pînă astăzi, în vremea edificării socialismului și comunismului, cînd politica internă și externă a Partidului Comunist Român asigură țării noastre într-adevăr neatîrnarea năzuită de înaintași, independența trainică a economiei, deplina suveranitate a statului, respectul și prețuirea față de România și președintele său, manifestate de toate țările lumii.

Trebuie să dăm muzeelor noastre înfățișări noi, argumente suplimentare evocării rolului decisiv pe care l-au avut forțele sociale revoluționare de-a lungul timpului — țărănimea în evul mediu și mai ales clasa muncitoare, care, sub conducerea Partidului Comunist Român, a preluat și dus mai departe, pînă la izbîndă, stindardul luptei pentru libertate.

*

În aceste zile de puternic avînt politic, determinat de ascensiunea noastră pe drumul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, jalonat cotidian de marile victorii obținute în dezvoltarea economiei, a vieții sociale, a culturii, adăugăm temeierilor noastre de voință către progres și bunăstare amintirea grelelor bătălii și a numeroaselor jertfe aduse de înaintași în lupta multiseclară a poporului nostru pentru apărarea ființei sale, pentru libertate și independență națională.

**INDÉPENDANCE NATIONALE — PERMANENCE DE L'HISTOIRE
DE LA ROUMANIE — REFLÉTÉE DANS LE PROGRAMME
DU PARTI COMMUNISTE ROUMAIN**

R é s u m é

Prenant comme point de départ la thèse de la lutte permanente du peuple roumain pour la défense de sa liberté et de son indépendance — thèse qui a été amplement soulignée dans le Programme du Parti Communiste Roumain — l'auteur illustre quelques moments capitaux du passé de notre pays : la lutte des géto-daccs sous les rois Burebista et Décébale pour le développement de la société et la consolidation de l'état, pour la défense de sa liberté en face de l'expansion romain ; la lutte du peuple roumain et des nationalités co-habitanes contre l'exploitation féodale et la domination étrangère, pour la constitution des états roumains et de leur union politique, de même que la dure lutte qui, à l'époque moderne et contemporaine, a été menée pour la libération nationale et la réalisation de l'état unitaire, indépendant et souverain.

L'auteur y relève que les forces motrices qui, le long des siècles, ont gardé et défendu notre existence nationale, et qui ont eu un rôle principal dans la lutte pour l'indépendance et le progrès — ces sont, tout d'abord, la paysannerie au Moyen Âge et à l'époque moderne et, ensuite, à un échelon supérieur, la classe ouvrière qui a lutté pour forger une Roumanie libre.

À la fin de l'article, l'auteur, s'appuyant sur les thèses du Programme du Parti, relève le rôle scientifique, culturel et éducatif du Musée d'Histoire, qui doit discerner et présenter les événements historiques les plus importants à l'aide d'un riche matériel à valeur éducative.